

HÁZI SÁNDOR

1911. január 31. Komádi – 2003. június 26. Budapest

KATONAI SZOLGÁLAT, BEOSZTÁSAI

1. lövészezred, parancsnok	1949. május 1.-1949. október 21.
12. lövészhadosztály (Székesfehérvár), parancsnok	1949. október 22.-1950. május 3.
3. lövészhadtest, parancsnok	1950. május 3.-1950. október 15.
Magyar Néphadsereg (MN), légierő parancsnoka	1951. március 8.-1955. április 28.
3. lövészhadtest, törzsfőnök	1955. június 25.-1956. október
Salgótarján, kormány megbízott	1956. november közepétől
MN, hadtápfőnök	1957. február 11.-1957. június 11.

RENDFOKOZATAI

alezredes	1949. május 1.
ezredes	1950. március 15.
vezérőrnagy	1950. május 23.

PÁLYÁJA

Apja foglalkozása szabómester, anyja Tóth Irén. Eredeti foglalkozása szabómunkás. A négy elemi és három polgári osztály elvégzése után 1930-ban helyezkedett el a szakmájában szabósegédként. 1931-ben fivérére hívására – akik ekkor már az illegális Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP) tagjai voltak – Budapestre került, rajtuk keresztül vált „szervezett munkássá”. 1931-ben belépett a KMP-ba. Tevékenysége miatt 1932 februárjában letartóztatták, majd nyolc hónapra kitiltották Budapestről, azonban illegálisan visszatért, és bátyja, Házi Árpád bizottsági tag mellett tevékenykedett a pártvezetésben. 1934-ben ismét letartóztatták, ezután a Gyűjtőfogházban öt hónapig volt fogságban. Ezt követően a Tipold szabóműhelyben dolgozott. Önéletírásában így emlékezik ekkori mozgalmi tevékenységéről: „A szakszervezeti vonalon dolgoztam Péter Gáborékkal...” 1936-ban két hónapos újabb fogházbüntetése után a Siegler és Pro-

konstein cégnél dolgozott, majd 1938-ban egyik testvérével szabóműhelyt alapított. 1941-től a Szociáldemokrata Párt (SZDP) tagja volt 1944-ig. Mint SZDP-tag segítette az illegalitásban lévő kommunistákat, így bátyját, Házi Árpádot is. 1950-ben írt önéletrajzában erről a következőképp vélekedett: „A háborús gazdasági fellendülés igen nagy kereseti lehetőséget biztosított, úgyhogy mozgalmi célra sokezer pengőt tudtam fordítani, valamint biztosítani tudtam az illegalitásban élő bátyámat, hogy anyagi problémák ne akadályozzák munkájában.” Leszerelését követően Kispesten szabóműhelyt nyitott. 1948-ban a Magyar Dolgozók Párja tagja lett.

1945. februárjában pezsztentlőrinci rendőrkapitánynak nevezték ki, ezt követően pedig Bihar vármegyei rendőrfőkapitányként tevékenykedett 1945. májusától 1946. májusáig. Ekkor az éppen alakulóban lévő Államvédelmi Osztályhoz került, ahol 1947 februárjáig dolgozott. Távozását életrajzában a Rajk Lászlóval fenntartott kapcsolatai megromlására, valamint a vele támadt nézeteltérésekre vezette vissza: „Rajkékkal az átszervezés miatt ellentétem támadt, és kértem a rendőrségtől való elbocsátásomat.”

A honvédség állományába pártkáderként került 1948. szeptember 8-án, a törzstiszti tanfolyamot 1948. szeptember 8. és 1949. április 30. között végezte el. Ezután 1949. május 1-jén mindjárt alezredesi rendfokozatot és ezredparancsnoki beosztást kapott, majd az 1. lövészezred parancsnokaként tevékenykedett 1949. májusától októberig, ezután 1950. májusig a székesfehérvári 12. lövészadosztály, majd 1950. május 3-tól október 15-ig a 3. lövészhadtest parancsnoka. Ezt követően beiskolázták a Honvéd Akadémia magasabb parancsnoki tanfolyamára. A néhány hónapos tanfolyam elvégzése után 1951. március 8-án az Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének (MDP KV) döntése értelmében a Magyar Néphadsereg (MN) légierő parancsnoki beosztásába helyezték.

Gyorsan haladt előre rendfokozatait tekintve is: ezredesi rendfokozatát 1950 márciusában, vezérőrnagyi kinevezését pedig néhány hónap elteltével, 1950 májusában kapta meg, tehát a párt segítségével igen gyors karriert futhatott be. Ezt maga is érezhette, elvhűségének egyik megnyilvánulása volt az a levél, amit Nógrádi Sándornak írt 1950. szeptember 2-án. Nógrádi ekkor honvédelmi miniszterhelyettes volt, és egyben a honvédség politikai főcsoportfőnöki pozícióját is betöltötte. A levélben felesége eltitkolt „kulák” származásáról számolt be: „Mint már korábban szóbelileg is jelentettem, gyors előlépésem és igen magas beosztásban történt kinevezésemmel kapcsolatban problémáim merültek fel, hogy a Párt előtt ismeretes-e feleségem származása... Politikailag foglalkoztam vele, és kulák kérdéssel kapcsolatos álláspontunkat is tisztáztam vele. Ő ennek konzekvenciáit teljes mértékben levonta. Családját otthagya, és minden kapcsolatot megszakított velük... Én őt nem csak mint nőt, hanem mint elvtársat is megszerettem...”

A MN légierő parancsnoki beosztását 1955. április 8-ig töltötte be, ekkor leváltották, és rövid ideig személyi tartalékba került. Ezt követően 1955. június 25-től a 3. lövészhadtest törzsfőnökeként tevékenykedett, majd 1956. november közepén Salgótarjánba helyezték kormánybiztosként a kádári megtorlás és konszolidáció előmozdítása érdekében. 1956. december 8-án az általa és Ladvánszky Károly rendőr őrnagy irányított akcióban adták le a karhatalmisták (és a bekapcsolódó szovjet erők) a Belügyminisztérium Nógrád Megyei Főosztálya előtt az elfogott munkástanácsstagok kiszabadításáért tüntető tömegre a legalább 49 halálos áldozattal és 150 sebesüléssel járó sortüzet. 1957. február 11-től a MN hadtápfőnöke volt, de rövid idő után leváltották pozíciójából, 1957. június 11-én eltávolították a néphadseregből, és megfosztották rendfokozatától is, honvéddé fokozták le. Később vállalatigazgatóként ment nyugdíjba.

Kitüntetései

Magyar Népköztársasági Érdemrend V. fokozata (1951. május 1.)

Magyar Népköztársasági Érdemrend IV. fokozata (1952)

Kiváló Szolgálatért Érdemérem

Magyar Partizán Emlékérem

FORRÁSOK

- Maruzs Roland: Tábournoki kar, 1945–1956. HK. Hermanos Kiadó, 2011. 55–56.
- Csendes László–Gellért Tibor: Kronológia a honvédség történetéből, 1945–1990. HVK Tudományos Munkaszervezési Osztály, Budapest, 1993.
- Csendes László–Gellért Tibor: *A Magyar Néphadsereg vezető állománya*. Magyar Néphadsereg Különgyűjtemény C 213
- Kahler Frigyes–M. Kiss Sándor: „Mától kezdve lövünk.” Tíz év után a sortüzekről. Kairosz Kiadó, Budapest, 2003.
- Kahler Frigyes–M. Kiss Sándor: *Kinek a forradalma?...* Püski, Budapest, 1997.
- Országgyűlési napló, 1953. II. kötet, 1956. július 30. – 1958. szeptember 26.*
- ÁBTL 3.1.9. V-141838
- Maleczky Ágnes: A salgótarjáni sortűz – 1956. december 8. – előzményei és a sortűz. Ined, 1993. Másolata: Veszprémi Érseki és Főkapitányi Levéltár IX. 6. b. 109. doboz 3. csomó
- BM Országos Rendőrkapitányság Központi ügyelet összefoglaló jelentése a megyéktől kapott jelentésekről, 1956. december 9. /20-35/264/1956/ Másolata: Veszprémi Érseki és Főkapitányi Levéltár IX. 6. b. 101. doboz 1. csomó
- A Fővárosi Bíróság 16. B. 768/1994/88. számú ítélete. Másolata: Veszprémi Érseki és Főkapitányi Levéltár IX. 6. b. 67. doboz 4. csomó
- Történelmi Tár: Házi Sándor.
- http://www.tortenelmitar.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=4310&catid=66%3Ah&Itemid=67&lang=hu (A letöltés ideje 2016. február 4.)